

ІНФЛЯЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Бондаренко В.Ф.

Проведення виваженої антиінфляційної політики, спрямованої на збереження купівельної спроможності домашніх господарств, інвестиційної активності підприємницького сектору потребує оцінки інфляційного потенціалу економіки.

Поточні результати за 2005 рік (порівняно з 2004 роком) виглядають нібито непогано:

- знизилась темпи приросту цін на ринках основних продовольчих товарів: м'яса та м'ясопродуктів більш як у 3 рази (15,8% проти 48,6%); пально-мастильних матеріалів – у 2,5 рази (24,5% проти 61,6%);
- вдалося припинити інфляційну інерцію у промисловості: приріст цін виробників промислової продукції (9,5%) став нижчий у 2,5 рази (ніж у 2004 р.) та на 1,6 процентного пункту (ніж у 2003 р.);
- ослаб інфляційний тиск на економіку та знизилась інфляційна конкуренція з боку таких базових галузей, як виробництво коксу та продукції нафтопереробки, металургія, хімічна та нафтохімічна промисловість.

Але наскільки це знизило інфляційний потенціал економіки? Слід зазначити, що це поняття категоріально не визначене. Іноді його розуміють як сукупність передумов та можливостей переходу прихованої інфляції у її відкриті форми. Є також спроби оцінити інфляційний потенціал кількісно. Так, для СРСР він складав в 1990 році 295,5 млрд. рублів (1959 р. – 14,6 млрд. руб.).

На перший погляд мова йде про певний стан економіки, який може продукувати інфляційні процеси. Тобто всі чинники, які можуть потенціально спричинити збурення цін можна розглядати як елементи інфляційного потенціалу.

Як можна їх класифікувати? По-перше, це чинники коротко- та довгострокової дії; по-друге, це внутрішні та зовнішні чинники; по-третє, природно-кліматичні, економічні, політичні, соціально-психологічні; по-четверте, передбачувані та непередбачувані чинники; по-п'яте, регулюємі чи нерегулюємі чинники; по-шосте, за інтенсивністю впливу (слабкі, помірні, значні); по-сьоме, монетарні та

немонетарні чинники; по-восьме, чинники попиту та пропозиції.

Фактичний рівень інфляції відображає ступінь реалізації (прояву) інфляційного потенціалу. Плідною є постановка питання про „природний рівень інфляції”, який обумовлений перш за все немонетарними чинниками інфляції. У довгостроковій перспективі цінова динаміка залежить не так від якості монетарної політики, як від інституціональних умов її реалізації.

Єдиної думки щодо припустимого зростання загального рівня цін, нижче якого негативні наслідки цього зростання можуть виявитися незначними, у наукових колах немає. Оцінки коливаються в межах 1-20% (для економічно розвинених – 1-3%, для тих, що розвиваються, – 7-11%, у країнах з перехідними економіками – в межах 10-20%.

Аналіз рівня інфляції у постсоціалістичних країнах показує, що лише у п'яти з них в періоді на початку економічного зростання $\frac{1}{4}$ пододала кризу за темпів інфляції, що не перевищувала 20%, $\frac{1}{2}$ – від 21 до 40%, а ще $\frac{1}{4}$ (в т.ч. і Україна) – понад 40%.

Що стосується „нульової інфляції”, то за гіпотезою С.Фішера, Р.Сахаї, К.Вега вона сприяє сталому економічному зростанню, а за оцінкою Л.Саммерса вона різко знижує можливості ЦБ щодо антикризового регулювання та унеможливорює це зростання. У більшості випадків стабільним вважається загальний рівень цін, який не перевищує 2-3%.

Що стосується країн з перехідною економікою, то це скоріше рівень 8-10%, який базується на накопиченому в попередніх та поточному році інфляційному потенціалу.

Економіці України притаманний значний інфляційний потенціал, в основі якого особливості витворювальної структури господарства, його незбалансованість, затратний і негнучкий характер виробництва, надмірна монополізація та низький рівень конкурентоспроможності продукції.